

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาผลการปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการพัฒนา โดยมีขั้นตอนการนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

ระดับการปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่าระดับพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรมทั้งจากครู ผู้ปกครองอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง และนักเรียนอยู่ในระดับปฏิบัติมาก จากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนเทศบาลนาเชือก เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน พบว่านักเรียนยังมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ คือ มาโรงเรียนสาย หลบเรียน ไม่สนใจเรียน จากพฤติกรรมดังกล่าวผู้วิจัย คณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียนจึงร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนา 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ใช้กระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน 3) ให้หลักการมีส่วนร่วมจาก นักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน ได้กำหนดกลยุทธ์ใน

การพัฒนาไว้ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชู และยกย่องคนดี กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมสมุดบันทึกความดี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม รักการอ่าน แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพบพระพบธรรม ค่ายพุทธธรรม กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ การสร้างวินัยเชิงบวก กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คนดีศรีนาเชือก เครือข่ายผู้ปกครอง เข้มบ้าน 100% และได้กำหนดวงรอบในการพัฒนาเป็น 2 วงรอบ

ผลการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 3 ยุทธศาสตร์ กำหนดกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ และกิจกรรมทั้ง 14 กิจกรรม ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเลื่อมใส ศรัทธาในการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ประพฤติตนปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา รู้จักประหยัดทรัพย์สิ่งของ มีความรักและห่วงหาอาทรต้องการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีประชาชนคนไทย ซึ่งพฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจนคือการเดินแถว การเข้าแถวเคารพธงชาติ การตั้งใจทำกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้ารับบริการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ไม่แย่งชิงกัน ปฏิบัติตนทำความสะอาดห้องเรียนเป็นประจำ ทำให้ห้องเรียนสะอาดอยู่เสมอ ไม่มีการลักขโมยสิ่งของแสดงถึงนักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ระบบกลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่แสดงถึงความสามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน มีจิตอาสาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานระบบกลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่แสดงถึงความสามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน มีจิตอาสาช่วยเหลือส่วนรวม มีความรักความเห็นใจกัน เห็นได้จาก การทะเลาะวิวาทลดลงมากแทบไม่ปรากฏให้เห็น การพูดจาสุภาพมากขึ้น การพูดคำหยาบลดลง ใช้จ่ายทรัพย์สิ่งของอย่างประหยัด รู้จักออม เห็นได้จากการมีเงินออมตามบัญชีที่ฝากกับครูประจำชั้น ระดับพฤติกรรมก่อนและหลังการพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมแต่ละด้านก่อนการดำเนินการพัฒนามีค่าเฉลี่ย จากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 ระดับปฏิบัติปานกลาง จากนักเรียน 3.69 อยู่ในระดับมาก และหลังการดำเนินการพัฒนา

พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.38 จากนักเรียน 4.49 ระดับปฏิบัติมาก

อภิปรายผล

จากที่ได้ดำเนินการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในปีการศึกษา 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ก่อนการพัฒนา-หลังการพัฒนา และหาแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยและการพัฒนา โดยแบ่งระยะการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยใช้แบบสอบถามระดับพฤติกรรมนักเรียนและการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกันของคณะครู ผู้ปกครอง พบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จากนักเรียนพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จากการสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อระดมความคิดจากคณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน พบว่าพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่แสดงออกมีข้อค้นพบ ดังนี้ นักเรียนส่วนมากไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนด มาโรงเรียนสาย ทั้งขณะไม่เป็นที่ ไม่เข้าแถวเวลาซื้อของที่โรงอาหาร ไม่ตั้งใจเรียน ขาดความมีน้ำใจ ไม่เสียสละ เดินผ่านครูไม่ยกมือไหว้ นักเรียนชายขาดภาวะผู้นำ หนีกลับบ้านก่อนโรงเรียนเลิก

ระยะที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม หลังจากที่ได้ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือกดังกล่าว ผู้วิจัยและคณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียนร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนา คือ

1. ใช้กระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)
2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้
3. ใช้หลักการมีส่วนร่วมจาก นักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน

ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ด้วยกัน 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชนได้กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมสมุดบันทึกความดี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม รักการอ่าน แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบพระพบธรรม ค่ายพุทธธรรม กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ การสร้างวินัยเชิงบวก กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คนดีศรีนาเชือก ภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน 100% โดยแบ่งรอบการพัฒนาออกเป็น 2 วงรอบ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ก่อนและหลังการพัฒนา จากการดำเนินการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ 5 กลยุทธ์ และกิจกรรมทั้ง 14 กิจกรรม ที่ได้วางไว้ส่งผลให้ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้านอื่น ๆ ก็ดีขึ้นเป็นที่พึงพอใจของครูและผู้ปกครอง

ผลการดำเนินงานพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยใช้ยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ 5 กลยุทธ์ และ 14 กิจกรรม ทำให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาลนาเชือก มีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 8 ประการ ดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจของครูและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองพล ภูสิม (2551 : 117 – 119) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกคำวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วมพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการพัฒนานักเรียนมีระดับพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้น

รัชนี ยมศรีเคน (2551 : 72 - 73) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนการพัฒนานักเรียนมีระดับพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้นกว่าเดิมมาก

ประยูร พรหมสูตร (2550 : 90 - 91) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 โดยนำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบในการดำเนินการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อน พบว่าผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านปะโคสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และการนิเทศภายในทำให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมสมุดบันทึกความดี นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนา และผ่านการประเมินกิจกรรมทุกคน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัวมากยิ่งขึ้น จึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.2 จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมรักการอ่าน นักเรียนทุกคนมีเจตคติที่ดีและมีความสนใจต่อการเรียน ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น จึงควรดำเนินการจัดหาหนังสือให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนและมีความหลากหลาย มีรูปแบบและสีสันสวยงาม

1.3 จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง ทำให้มีคณะกรรมการภาาภิเครือข่ายช่วยในการสอดส่องพฤติกรรมนักเรียน ทำให้ทางโรงเรียนสามารถแก้ปัญหาพฤติกรรม

นักเรียนได้ทันทั้งที่ นอกจากนี้ควรมีการตั้งคณะกรรมการภาคีเครือข่ายชุมชน โดยเชิญผู้นำชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชนให้ชุมชนด้วย

1.4 เทศบาลตำบลนาเชือก ควรมีการกำกับ ติดตามและให้การนิเทศอย่างใกล้ชิด ในการดำเนินการด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่สังกัด

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอนได้บูรณาการเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนและวัดผลประเมินผลในทุกรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.3 การพัฒนาเด็กและนักเรียนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ควรที่จะศึกษากระบวนการหรือวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตั้งแต่เด็กจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัยต่อไป